

Şeker Sanayii Çalışmaları

Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Genel Müdürlüğünde, Memleketin Kalkınma ve Ekonomisinde Yer Alan Tesis ve İnşaat Faaliyetlerinin Genel Görünüşü

Aziz Atatürk'ün 20.12.1930 tarihinde Alpulu Şeker Fabrikasını ziyaretlerinde fabrika hâtıra defterine kaydettikleri izlenim ve direktiflerinin metni aynen şöyledir :

«Alpulu Şeker Fabrikasını gezdim. Gördüğüm vaziyetten çok memnun kaldım; müessesenin daha tevessü etmesini, şimdiye kadar olduğundan fazla muvaffak olmasını dilerim. Memleketimizin her müsait muntakasında şeker fabrikalarının çoğalmasını ve bu suretle memleketin şeker ihtiyacının teminini mühim hedeflerimiz sırasında tanımalıdır.»

K. Atatürk

Türkiye'de şeker fabrikaları kurmak maksadiyle Cumhuriyet devrimizden evvelde bazı teşebbüsler olmuştur. Meselâ ilk harekete 1840 yılında rastlanır. I. Abdülmecit dev-

rinde bazı tüccarların İstanbul surları dışında bir fabrika kurmak maksadiyle teşebbüse geçtikleri ve o zamanki Hükümetten 10 senelik bir imtiyaz elde ettikleri bilinmektedir. Daha sonraları 1867 ve 1879 yıllarında da muhtelif teşebbüsler olmuş fakat şu veya bu sebeplerden netice alınamamıştır. Cumhuriyet devrimizin ilk endüstrileşme hamleleri arasında, şeker fabrikalarımızın kurulması yer almaktadır.

Uşak Şeker Fabrikamızın inşaat ve montaj işleri 12.10.1926 da tamamlanmıştır. Ancak o tarihte yeteri kadar işletme suyu temin edilmediğinden açılma töreni 17.12.1926 tarihinde yapılabilmektedir.

Alpulu Fabrikamızda onbir aylık bir inşaat ve montaj devresinden sonra 26.11.1926 tarihinde işletmeye girmiştir.

Eskişehir Şeker Fabrikamızın temeli 1.2.1933 tarihinde atılmış ve

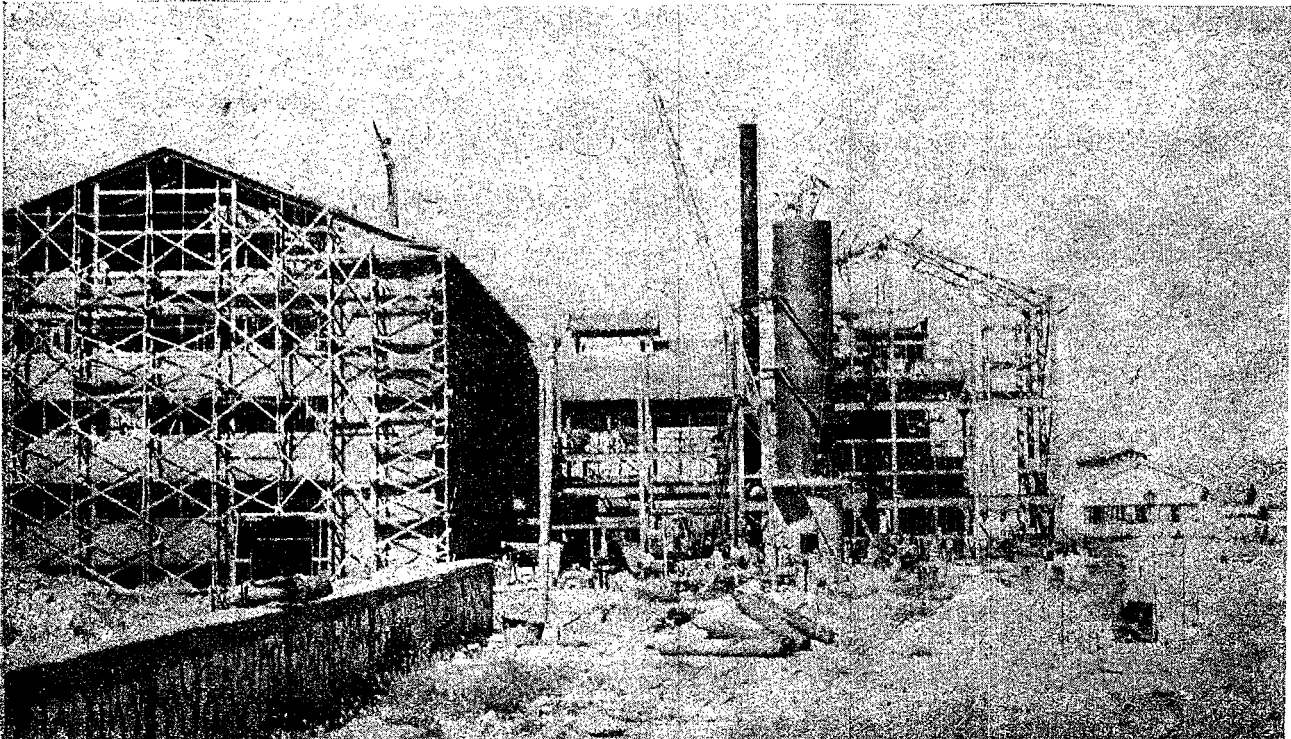
tesisat ve montaj işleri çok kısa bir zamanda tamamlanarak 5 Aralık 1933 tarihinde işletmeye açılmıştır.

Cumhuriyet devrimizin dördüncü şeker fabrikası olan Turhal Fabrikamız ise 1934 senesinin Eylül ayının sonlarında işletmeye girmiştir.

Uşak, Alpulu, Eskişehir ve Turhal Şeker Fabrikalarımızı ayrı ayrı şirketler idare ediyordu.

Şeker sanayii çalışmalarını rasyonelleştirmenin ve koordinasyonu sağlamanın dört fabrikayı bir tek idari ve mali bünyeye bağlamakla mümkün olacağı anlaşıldığından devrin Başbakanı Sayın İsmet İnönü'nün önderliği ve direktifleri ile Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. kurulmuştur.

Ancak dört şeker fabrikasının memleketin ihtiyacı oranında şeker üretememesi sebebiyle, yeni şeker fabrikalarının kurulması için etüdlere başlanılmıştır.

Kastamonu Şeker Fabrikası İnş Halinde

Nitekim aziz Atatürk 1937 yılında Pertek'teki hitabesinde :

«Şeker fabrikalarının sayısı yirmiye çıkınaz ve şekeri ekmek kadar kolay alınır hale getirmesek gülbüz çocuklara hasret kalacağız.» buyurmuşlardı.

Yeni şeker fabrikalarının etüd-

lerine devam edilirken 1939 yılında İkinci Dünya Savaşı başlamış ve etüdlerin, inşaat faaliyetlerinin durmasına sebep olmuştur.

Beşinci şeker fabrikamız olan Adapazarı fabrikamız ancak 21 Eylül 1953 de kampanyaya başlayabilmiştir.

Memleketimizin süratle kalkınması, şeker istihlâkının artması tekrar tekrar yeni fabrikalar yapılmasını zaruri kılmıştır. Bu maksatla da 1954 yılında Amasya, Konya, Kütahya'da, 1955 yılında Burdur, Susurluk ve Kayseri'de, 1956 yılında ise Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Malatya şeker fabrikaları kurularak sayıları onbeşe yükseltilmiştir.

1956 yılının sonuna doğru tamamlanmış olan onbeş şeker fabrikamızın muhtelif tesis, makine ve montaj işleri döviz ödenerek Çek, Alman ve Fransız firmalarına ihale edilmek suretiyle yaptırılmıştır.

Memleketimizde kısa bir zamanda onbir fabrikanın birden kurulması Türk teknisyen ve işçisini büyük tecrübe sahibi yapmıştır.

Fabrikalarımızın bünyesinde kurulan ve âcil ihtiyaçlardan doğan atelyelerimiz, şeker fabrikalarında bulunan bir çok makina ve tesislerin parçalarını kendileri imal etmeğe başlamışlardır.

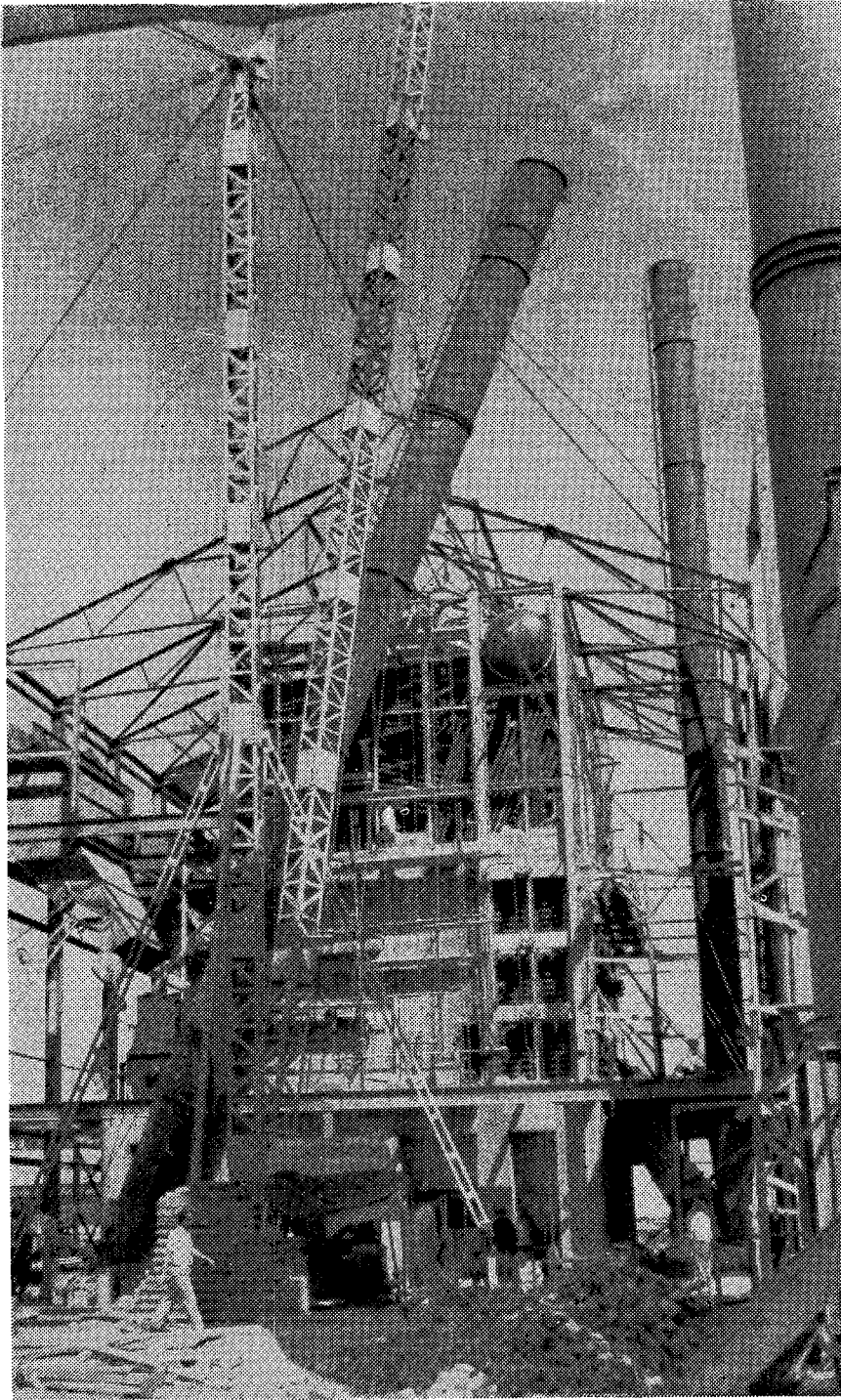
Ankara Şeker Fabrikası etüdlere başladığı zaman imalatın büyük bir kısmını, montajın ise tamamının yerli olması öngörülmüştü. Nitekim 27 Mayıs ilkelerine bağlı şirketimiz yöneticiler ile bütün teknisyenler üstün gayretlerinin semeresini 1962 yılının Ekim ayı sonlarına doğru gördüler. Projesinden imalatına, imalatından montajına kadar tamamen Türk olan ilk şeker fabrikamız ile memleketimizin teknik alandaki süratli ve plânlı kalkınmasına Türkiye Şeker Fabrikaları A. Ş. de önder olarak katılmış oldu.

Artık Çek, Alman, Fransız firmalarının yanında Türkiye Şeker Fabrikaları A. Ş. ismi de fabrikalarımızın şeref köşelerine bronzdan levhalarla asılmağa başladı.

Ankara Şeker Fabrikasının çok kaliteli olan, çelik konstrüksiyonunun tamamı Karabük Demir ve Çelik İşletmesinde, makine ve tesislerin büyük bir kısmı da kendi atelyelerimizde imal edilmiştir.

Artık memleketimizde büyük çapta çelik konstrüksiyon fabrikaların tamamının yerli olarak kurulabileceği ispat edildiğinden Ankara Fabrikamızın bir benzeri olan Kas-

(Devamı 40. sayfada)

Ankara Şeker Fabrikası İnşa Halinde